

Tysk

Formål og perspektiv

Sproget betragtes ikke blot som et medium for informations- formidling, men som en bro mellem individets bevidsthed og verden. Sprog og tænkning hænger sammen, og ved at forbinde sig med et andet sprog udvikles evnen til at forstå andres oplevelser af virkeligheden. Målet med sprogundervisningen på en Rudolf Steinerskole er derfor, ud over indlæringen af selve sproget, at give eleverne mulighed for at opleve sprogets kvaliteter, forskellige udtryksformer og virkelighed. Tysk er et færdighedsfag, et vidensfag og et kulturfag, og de forskellige sider af faget betinger hinanden gensidigt. Centralt i faget står den praktiske og æstetiske dimension som udvikler færdigheder i sprogets anvendelse, viden og bevidsthed om dets opbygning samt dets særegne kvaliteter og udtryksformer. Den almindennende side ved erhvervelse af et fremmedsprog fører til at eleven kan udvikle færdigheder både fagligt, socialt, metodisk og personligt.

Formålet med undervisningen er at eleverne tilegner sig kundskaber og færdigheder således at de kan forstå talt og skrevet tysk og kan udtrykke sig mundtligt og skriftligt. Undervisningen skal endvidere bidrage til at eleverne opnår en bred indsigt i landets forskellige forhold og oparbejder en interkulturel kompetence, der giver dem forudsætningerne for at reflektere og gå i dialog med andre kulturer i almene og erhvervsmæssige sammenhænge. Gennem arbejdet med tysk opbygger eleverne endvidere studiekompetence ved, at de bliver i stand til at kombinere viden fra tyskfaget med viden fra andre fagområder.

Emneområder

Faget beskæftiger sig dels med tysksprogede tekster i bred forstand som formidler væsentlige sider af Tysklands og tysksprogede landes samfundsmæssige, erhvervsmæssige og kulturelle forhold, dels med sprogbrug og sprogtilegnelse samt interkulturel forståelse og kommunikation. Undervisningen tager udgangspunkt i elevernes niveau fra grund- og mellemskole.

Sprog og kommunikation

Det tyske sprogs grammatik, syntaks og sprogregler gennemgås, øves og anvendes i praksis mundtligt og skriftligt. Gennem skriftligt arbejde øves ligeledes en korrekt ortografi. Mundtlig fremstilling og samtale vægtes højt for at gøre eleverne til aktive sprogbrugere. Endelig lægges der vægt på gradvist at udbygge ordforrådet og udtryksevnen progressivt i løbet af undervisningsforløbet. Centralt i undervisningen står således elevernes faglige progression. Arbejdet med de sproglige aspekter sker med et stadigt blik på sproget i anvendelse. Undervisningen foregår i størst muligt omfang på tysk.

For at skabe rammer for aktiv kommunikation i undervisningen tilstræbes en sammenhæng mellem det skriftlige og mundtlige arbejde. Eleverne deltager f.eks. i mindre og større faglige og tværfaglige projekter. Dette sker med progression fra små overskuelige forløb til større problemorienterede tværfaglige forløb. Undervisningen organiseres hovedsageligt i emner hvor sagprosattekster og/eller litterære tekster indgår.

Kunstneriske og saglige udtryksformer

Såvel litterære tekster som sagprosaer indgår i undervisningen. Tekstlæsningen omfatter skønlitterære værker, noveller og digte; mens sagprosaer omfatter artikler fra trykte medier og billedmedier således at eleverne får erfaringer med forskellige teksttyper og forskellige medier.

De romantiske tekster- og andre digteres lyriske frembringelser - bruges bl.a. til recitationsarbejdet hvor den korrekte udtale og sprogklangen øves.

Eleverne skal i forløbet udarbejde et antal skriftlige opgaver. En del af de skriftlige opgaver udarbejdes i tilknytning til de læste emner. Det skriftlige arbejde planlægges, så der er progression og sammenhæng med det skriftlige arbejde i andre fag.

Samfundsforhold og historie

De tyske samfundsforhold og landets historie tages til dels op i samfundsfag og historie, men behandles også i tyskundervisningen ved læsning af tyske tekster, film og dokumentarfilm som behandler centrale forhold i Tysklands historie og samfund. Som eksempel kan nævnes historier af Wolfgang Borchert og forfatterens biografi, samt andre tekster der belyser hans værk. Uddrag af Inge Scholls "Die weisse Rose" og filmen "Sophie Scholl" bidrager ligeledes til indsigt og forståelse. Et andet eksempel er DDR- litteraturen, hvor spørgsmål om stat og individ, statslig kulturpolitik og forfatterens kunstneriske frihed fremstår som modsætninger, er oplagte emner og kan danne grundlag for samtaler og skriftlige opgaver. Murens fald og den efterfølgende udvikling giver mulighed for et stort udvalg af tekster, både skønlitterære og sagprosa med historisk vinkel.

Kompetencemål

Sprog og kommunikation samt kunstneriske og saglige udtryksformer

Undervisningen giver mulighed for at kunne:

- forstå talt tysk standardsprog om kendte emner formidlet gennem forskellige medier samt læse og forstå nyere, autentiske tysksprogede tekster
- redegøre for det læste på tysk
- samtale om de læste tekster på tysk
- udtrykke sig mundtligt korrekt med god udtale og intonation
- kende og anvende den grundlæggende grammatik, dele af sætningslæren samt regler for ordstilling og verbets bøjningsformer
- skrive sammenhængende tekster om forskellige emner på tysk
- redegøre for og samtale om kendte emner på tysk
- anvende et varieret ordforråd i almindelighed
- forstå og forholde sig perspektiverende til indholdet af autentiske, tysksprogede fiktions- og sagprosaer
- forstå, opleve og samtale om tysksproget litteratur og andre æstetiske udtryksformer
- anvende viden om nyere tysk litteratur på en reflekterende måde i mundtlig kommunikation

Samfundsforhold og historie

Undervisningen giver mulighed for at kunne:

- kende til Tysklands historie, kultur og vigtige samfundsforhold
- anvende tilegnet viden om tysk kultur og samfundsforhold i forbindelse med poesi, film og litteratur
- sammenligne danske og tyske samfundsforhold
- diskutere aktuelle temaer og tekster om tyske samfundsforhold
- kende til væsentlige aspekter i Tysklands kultur og samfund

Evaluering

Evalueringen baserer sig på lærerens iagttagelser af elevens arbejdsevne, koncentrationsevne, sproglige færdigheder, evne til fordybelse, aktivitet i samtaler, social dynamik og motivation.

Ved mundtlige fremlæggelser, ved oplæsning, i samtaler og ved recitation iagttages elevens evner til at udtrykke sig grammatisk og fonetisk korrekt samt indholdsmæssigt sammenhængende og forståeligt.

Ved skriftlige arbejder iagttages desuden elevens evner til at udtrykke sig grammatisk, syntaktisk og ortografisk. Der laves prøver i dele af pensum som synes relevante.

Undervisningsplan tysk

Kompetencemål efter 9. klasse:

Undervisningen giver mulighed for at:

- eleverne forstår hovedindhold i en alderssvarende mundtlig fortælling eller læsetekst uden at skulle kunne alle gloser.
- eleverne kan udtrykke sig forståeligt og sammenhængende skriftligt og kan overføre udsagnsordsbøjninger til deres skriftlige opgaver.
- eleverne kan samtale om kendte emner
- eleverne kan improvisere i mundtligt ukendte, dog stadigvæk overskuelige situationer.
- eleverne har udbygget deres fornemmelse for sproget således, at de er blevet endnu mere sikre i hvad der lyder rigtigt eller forkert på tysk.
- eleverne kan sammenholde eksempler fra tysk kultur med den danske kultur.
- eleverne kan udtale tysk korrekt.

Færdigheds-og vidensmål efter 3. klasse:

Undervisningen giver mulighed for at :

- eleverne behersker et ordforråd som omfatter ordgrupper fra dagligdagen.
- eleverne kan sige enkle ting om sig selv og kan stille andre elever enkle spørgsmål.
- eleverne kan de vers og digte, læreren præsenterer klassen for, udenad.

Færdigheds-og vidensmål efter 6. klasse:

Undervisningen giver mulighed for at:

- eleverne kan slå ord op selvstændigt og kan selvstændigt danne sætninger, mundtligt og skriftligt.
- eleverne kender de vigtigste udsagnsordsbøjninger og modalverber.
- eleverne kan anvende bøjninger rigtigt i enkle sætninger og grammatikøvelser.
- eleverne kender sammenhæng imellem lyde og stavning og anvender deres viden korrekt.
- eleverne forstår mundtligt sammenhængende sætninger om et kendt område.
- eleverne behersker nu mindst 10 spørgsmål på tysk, som de kan stille til en anden person.
- eleverne kan forstå og oversætte alderssvarende læsetekster.
- eleverne kan udtale tysk tydeligt.
- eleverne har skiftet bekendskab med den tyske kulturskat igennem fortællinger.

Færdigheds-og Vidensmål efter 9. klasse:

Undervisningen giver mulighed for at:

- eleverne behersker de regelmæssige/uregelmæssige bøjninger igennem tiderne.
- eleverne kan anvende kasus i grammatikøvelser og har kendskab til sætningsopbygning.
- eleverne kan skrive en sammenhængende tekst eller historie på tysk.
- eleverne har et aktivt ordforråd, som omfatter det daglige liv.
- eleverne kan samtale om kendte emner.
- eleverne kan i en overskuelige ramme improvisere en samtale om et ukendt emne.
- eleverne forstår det væsentlige i en læsetekst og i mundtlige fortællinger indenfor kendte og ukendte emner.
- eleverne har viden om tyske historiske forhold og samfundsmæssigt aktuelle spørgsmål.
- eleverne udtaler tysk korrekt.
- eleverne har udvidet deres kendskab til den tyske kultur.

Indledning

Sprog anses som redskab til at forstå en anden kultur og en anden måde at tænke og føle på. Sprogundervisningen skal understøtte og åbne for en positiv holdning over for andre kulturer og en anden måde at se verden på. At lære et fremmedsprog kræver, at eleverne øver sig i at lytte, ikke kun til de egentlige ord, men også til det "usagte" som ligger i tonefald og gestik. Formålet med tyskundervisningen er, at eleverne tilegner sig kundskaber og færdigheder, således at de kan udtrykke sig mundtligt og skriftligt på tysk. Eleverne skal opleve den dimension i sproget, som går ud over sprogets funktion som informationsformidling. Viden om kulturelle og samfundsmæssige forhold skal indgå i undervisningen. Igenennem sammenligning mellem tysk og dansk skal forståelsen for både modersmålet og fremmedsproget styrkes, og evnen til at iagttage sproglige fænomener og deres betydning skal skærpes. Faget skal indgå i et tværfagligt samarbejde med f.eks. dansk og historie for at styrke elevernes forståelse for de grammatiske strukturer og de historiske sammenhænge.

1. klasse:

Emner er den nære og genkendelige omgivelse, som f.eks. klasseværelset, farver, tal, ugedagene, måneder, tøj, kropsdele, dagens aktiviteter, familie og kammerater. Digte, rim og remser, tyske finger- og børnelege og tyske folkesange bruges til at styrke sprogforståelsen og til at øve sproglige vendinger. Dertil kommer enkle samtaler i faste spørge- og svareformer og øvelser til at reagere på nemme opfordringer. Klassen taler mest i kor, men børnene skal øve sig også enkeltvis.

2. klasse:

Emnerne bliver udvidet til f.eks. natur, planter og dyr, mere om familien, venner, indkøb. Nye børnelege bliver introduceret, hvor evnen til at sige noget alene foran klassen bliver styrket. Der fortsættes med alderssvarende digte, rim og remser, folkesange og fortællinger. Enkle sætningsstrukturer og samtaler skal øves, arbejdet med spørge- og svareformer fortsættes.

3. klasse:

Der øves lidt længere digte, evt. et lille skuespil. Det skal øves mere, at eleverne siger noget alene. Ordforrådet bliver udvidet til håndværk, skolevej, transportformer, omgivelserne i byen og på landet. Klassen øver enkle bøjningsformer (verber) og ordklasser. Singularis og pluralis af navneord skal øves.

4. klasse:

På dette klassetrin bliver undervisningen udvidet med læseøvelser og skriftlig tysk. Eleverne øver sig på at skrive noget, de allerede kender fra den mundtlige undervisning. Det skrevne læses op i klassen, først i kor og senere enkeltvist. Sprogundervisningens rytmiske del (med digte, sange, rim og remse) fortsætter, den tager bare mindre tid i undervisningstimen. Den grammatik (bestemte/ubestemte navneordsformer), eleverne har gennemgået i danskundervisningen i 3. klasse bliver gjort bevidst på tysk i 4. klasse. Eleverne skal begynde at arbejde mere bevidst med gloser. De første læsetekster bliver introduceret.

5.klasse:

Læsetekster, som vedrører elevernes hverdag, familie bliver introduceret. Eleverne lærer, at finde svaret på stillede skriftlige spørgsmål i teksterne. Grammatisk beskæftiger klassen sig med udsagnsordets bøjninger i nutid og datid, eventuelt med de uregelmæssige bøjninger. Eleverne skriver de første diktater. Digte, vers og sange er stadig væk en del af undervisningen. Der fortsættes med sprogleg, ordleg og små dialoger i undervisningen.

6.klasse:

Man begynder at arbejde med skriftlige oversættelser. Nu bliver der systematisk opøvet et ordforråd til forskellige hverdagsemner, som f.eks. møbler/lejlighed/hus, fritidsinteresser og indkøb. Sprogøvelser, dialoger og diktater bliver udvidet. I grammatisk bliver 5.klasses grammatik gentaget. Eleverne bliver introduceret til systematiske grammatikøvelser. Der kan læses "Till Eulenspiegel-historier."

7.klasse:

Grammatikken bliver gentaget og fordybet. Som nyt grammatisk emne behandles førnutid, de modale verber og kasus.

Ordforrådet bliver fordybet og udvidet. Skriftligt øver eleverne at kunne formulere sig mere frit. Læsetekster er alderssvarende, men må nu gerne indeholde flere ukendte ord. Eleverne skal lære at forstå meningen med en tekst, selvom de ikke forstår alle ord. Der bliver fortalt mere på tysk, og igen er opgaven at forstå hovedindhold i det fortalte uden at kunne forstå hvert eneste ord. Eleverne øver selv at udtrykke sig mundtligt mere spontant på uvante spørgsmål/situationer.

Der kan behandles forskellige kulturelle emner som f.eks. fester og traditioner, en tysk elevs dagligdag og det tyske skolesystem. De tyske forbundslande og den tyske geografi gennemgås.

8. klasse:

Grammatikken bliver øvet efter behov. Eventuelt arbejdes der med, om førnutid dannes med at være eller at have. Undervisningen fortsætter på samme måde som i 7.klasse. Læseteksterne og det fortalte tysk bliver mere krævende. Der skrives de første referater som forberedelse til stilskrivning i 9.klasse.

9.klasse:

Grundgrammatikken bliver gentaget og fordybet. Der arbejdes med forskellige taleøvelser nu uden, at det ordforråd eleverne skal bruge til en bestemt taleøvelse eller et emne, bliver øvet først. Der skrives stile. Eleverne skal udtrykke sig frit ved hjælp af en ordbog eller andre opslagsværker på nettet. De mundtlige fortællinger og læseteksterne bliver komplekse Samfundsmæssige/ historiske og aktuelle emner, f.eks. Sofie Scholl/modstandsbevægelsen under 2. Verdenskrig, Berlinmuren, den tyske stats opbygning kan behandles i 9.klasse. Tyske film vises, f.eks. "Goodbye Lenin", "De andres liv" og de historiske sammenhænge med filmen bliver behandlet.